

Zonnedauwvedermot - *Buckleria paludum*

foto en tekst; Marianne Vos

Het vliegbeeld van vedermotten is niet te vergelijken met dat van andere vlinders. Ze fladderen niet, maar lijken te dwarrelen. De oorzaak is te vinden in de vorm van de vleugels, die rafelig en diep ingesneden zijn. De poten zijn lang en zeer dun en voorzien van uitsteeksels. Deze groep dagactieve nachtvlinders is onopvallend van kleur. Het kleurenschaal varieert van sneeuwwit tot bruinbeige, soms met wat spaarzame accenten. Een uitzondering vormt de Rozenvedermot, een soort van kalkrijke graslanden, die helderrood van kleur is. Ondanks hun ietwat onbeholpen vliegwijze zijn ze in staat om met de grootste precisie een landing uit te voeren; een eigenschap die vooral voor de Zonnedauwvedermot van levensbelang is. Een verkeerde beweging en de vlinder zit onherroepelijk vast aan de kleverige druppels. Zonnedauw groeit op voedselarme en mineraalarme bodem. Om te voorzien in de behoefte aan mineralen en andere voedingsstoffen zijn de bladeren van de plant uitgerust met fijne haartjes, die elk een druppeltje kleverig sap uitscheiden. Als een insect ermee in aanraking komt en begint te spartelen, is het verloren. Het blad sluit zich langzaam en de enzymen in de druppels zorgen voor de vertering van het insect. Alleen het huidje blijft over.

Na de behoedzame landing op haar waardplant zet een vrouwtje Zonnedauwvedermot een aantal eitjes af op de onderkant van het blad of op de stengel. Als na enkele dagen de rupsen uitsluipen weten ze wat ze als eerste moeten doen; de wapens van de plant uitschakelen. Dat doen ze door een hele rij haartjes inclusief druppels op te eten, waarna ze zonder risico aan het blad kunnen beginnen.

Tussendoor rusten ze op de onderkant van de overgebleven bladeren waarbij hun rode kleur een uitstekende camouflage biedt. Als ze na enkele vervellingen van rood naar groenig verkleuren, kiezen ze de groene stengeldelen als rustplaats.

Het grootste risico voor rupsen van Zonnedauwvedermotten wordt niet gevormd door hun wel zeer bijzondere waardplant, maar door parasitoïde schildwespen uit de orde Cotesa. Er is een belangrijk verschil tussen een parasiet en een parasitoïde. Een parasiet profiteert van de voedingsstoffen van de gastheer, die daardoor weliswaar verzwakt maar niet sterft. Een parasitoïde leeft geheel ten koste van de gastheer die uiteindelijk altijd het loodje legt. Schildwespen behoren tot de primaire parasitoïden, die op hun beurt een prooi vormen voor secundaire parasitoïden; de bronswespen. Deze kleine wespen danken hun verzamelnaam aan de prachtige metallic kleuren.

Hoewel een vrouwtje schildwesp over een lange, dunne legboor beschikt, lukt het haar niet om de stevige huid van een rups te doorboren. Daarom wacht ze het moment af dat een rups vervelt en de nieuwe huid nog zacht en gevoelig is. Dan pas steekt ze toe en deponeert één eitje in een rups. De schildwesplarve komt al na enkele dagen uit en doet zich tegoed aan het inwendige van de rups. Die lijkt daar geen last van te hebben en gaat gewoon door met eten en vervellen. In die situatie komt pas verandering op het moment dat de rups voor de laatste keer gaat vervellen; de larve in de rups is volgroeid en baant zich een weg naar buiten. Wat overblijft is een dode rups met een gapende wond. Eenmaal buiten maakt de schildwesplarve zo snel mogelijk een veilige, beschermende cocon. Niet zonder reden, want nu komen de vrouwtjes bronswespen, als secundaire parasitoïden, in actie. Ook zij beschikken over een lange legboor, waarmee ze een eitje in de larve afzetten. Het lot van de schildwesplarve is bezegeld; de bronswesplarve die uit het eitje komt zal de gastheer van binnenuit opeten. Rupsen van Zonnedauwvedermotten die ontkomen zijn aan de schildwespen, verpoppen op de waardplant of op de lage begroeiing in de directe omgeving. De poppen zijn evenals de rupsen uitstekend gecamoufleerd door hun aangepaste kleur.

Als u in de maanden juli en augustus een gebied met veel zonnedauw bezoekt, let dan eens extra goed op pluisjes, die vlak boven de planten dwarrelen; misschien zijn het geen pluisjes maar Zonnedauwvedermotten, die een geschikt plaatsje zoeken om hun eitjes af te zetten.